

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-11-87-76>

УДК 821.111

Лук'яненко О.В.

Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка**ПОЕЗИЯ НАТАШИ ТРЕТЕВЕЙ У СУЧАСНОМУ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ**

Анотація. Стаття подає аналіз присутності американської поетки-лауреатки Наташі Третевей у сучасному літературознавчому дискурсі. Публікація наголошує на необхідності поєднання методів мовознавства та культурології, антропології та історії повсякдення у вивченні конструювання буденного США у творах поетеси. Автор пояснює актуальність окремих тем у творчості Н. Третевей для розуміння психології афроамериканської частини населення Штатів. Визначено стан вивчення доробку поетки-лауреатки у вітчизняній науці. У статті проілюстрована проблема рефлексії та національної (етнічної) свідомості крізь призму поетичного слова. Робота виконана у межах науково-дослідної теми кафедри культурології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка «Полілог глобального та регіонального у формуванні соціокультурної ідентичності особистості» (номер державної реєстрації 0120U103840).

Ключові слова: Наташа Третевей, поет лауреат США, література США, повсякдення, поезія,

Lukyanenko Oleksandr

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

POETRY OF NATASHA TRETSEWEY IN CONTEMPORARY CULTURAL DISCOURSE

Summary. The article provides an analysis of the presence of the American poet-laureate Natasha Trethewey in modern literary discourse. The publication emphasizes the need to combine the methods of linguistics and culturology, anthropology and everyday history in the study of the construction of everyday USA in the works of the poet. The author explains the relevance of certain topics in the work of N. Trethewey to understand the psychology of the African American population in the USA. The state of studying the work of the poet-laureate in domestic science is determined. Remarks were made on the specifics of the creative search for the master of the word. The article illustrates the problem of reflection and national (ethnic) consciousness through the prism of the poetic word. She became the poetic voice of black America in the early 21st century. The ambiguous African-American side of the history of the United States awoke in the pages of her collections. With the deepening equality movement that swept North America during Donald Trump's reactionary presidency, the lines of her poetry condemning racism, showing the country's participation in the American nation's foundation, and the often painful diffusion of white and black worldviews sound rather poignant. America. These reflections gained special strength with the development of the Black Lives Matter public initiative. The author's work is gaining weight with the emphasis of the world community on gender issues. During the existence of the award in its various forms, women struggled to fight for the right to be the face of American literature. Of the 30 poetry advisers in the Library of Congress (the award was named from 1936 to 1986), only 6 were women. Since the renaming of the award in 1986, an unprecedented wave of feminization has begun. In 2012, Natasha Trethewey became the sixth woman to work among the nineteen winners in this office at the Library of Congress since the late 1980s. The work was carried out within the framework of the research theme of the Department of Culturology of the Poltava National Pedagogical University named after V.G.Korolenko "Polylogue of the global and regional in the formation of the socio-cultural identity of the individual" (state registration number 0120U103840).

Keywords: Natasha Trethewey, US poet laureate, US literature, everyday life, poetry.

Постановка проблеми. Світ буденності – це одночасно площина фізичного простору життєдіяльності людини, організації нею часу та власних абстрактних уявлень про ці виміри, а також ставлення до суб'єктів, об'єктів та ситуацій свого життя. Одним із способів маніфестації розуміння дійсності є его-документи та продукти творчості людини. Особливо гостро суперечність загального та індивідуального повсякдення втілюється у літературі, глибоко емоційній, інтимній, первинно не розрахованій на масово читача. Такими є вірші поетки-лауреатки США Наташі Третевей, які упевнено можна вважати концентратом історичної пам'яті, (полі)національної психології та рафінованої літературної майстерності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення специфіки поезії Н. Третевей в Україні представлено лише поодинокими розвідками О. Лук'яненка. Закордонні дослідники звертали увагу на тему рабства у творах поетеси (Ford,

S6; Hall, J.W.), національної пам'яті (Russell, R.; De Cenzo, G.) та інтерпретаціях історії Півдня США у літературі (Ramsey, W.M). Осібно вивчається жіноче питання у поетиці Н. Третевей (Miller-Haughton, R.).

Мета даного дослідження – визначити актуальність творчості Наташі Третевей та з'ясувати теоретичні засади аналізу конструювання повсякденного життя у творах мисткині.

Виклад основного матеріалу. Поезія Наташі Третевей викликає інтерес з декількох причин. По-перше, і, певне, найголовніше, те, що вона стала поетичним голосом темношкірої Америки початку ХХІ століття. На сторінках її збірок пробуджувалася неоднозначна афроамериканська сторона історії Сполучених Штатів. В умовах поглиблення руху за рівність прав, який охопив Північну Америку у добу реакційного президентства Дональда Трампа, доволі злободенно звучать рядки її поезій, що засуджують расизм,

демонструють участь кольорової частини країни у фундації американської нації, а також показують часто болісну дифузю світогляду білої та чорної Америки. Особливо сили ці рефлексії набули з розгоранням громадської ініціативи «Black Lives Matter». Із літа 2013 року цей онлайн-заклик у соціальних медіа з реакції на виправдання Джорджа Ціммермана за вбивство афроамериканського підлітка Трейвона Мартіна виріс у громадський рух, що виступає проти расизму та насильства (особливо поліцейського) по відношенню до чорношкірих [1]. У 2020 році масові протести, організовані активістами, об'єднали від 15 до 26 мільйонів осіб, перетворивши їх на найбільші акти громадянської непокори в історії США [2]. Візитівкою кампанії стала серія погромів пам'ятників світлошкірим історичним діячам. Яскраві приклади – обмальовані графіті монументи генералам армії Конфедерації Р.Е. Лі у місті Шарлотсвіль штату Вирджинія [3] та П.Г. Тутану де Борегару у Новому Орлеані, штат Луїзіана [4]. На нашу думку, особливу роль у цьому зіграли зміни у повсякденній свідомості, опосередковано породжені у тому числі й постколоніальною тематикою поезії Наташі Третевої.

По-друге, творчість авторки отримує підсилену вагу з акцентуацією уваги світової спільноти на гендерному питанні. За часи існування нагороди у різних її формах жінки важко виборювали право бути обличчям американської літератури. З-поміж 30 радників з поезії Бібліотеки Конгресу США (таку назву мала нагорода з 1936 по 1986 роки) було лише 6 жінок. Із часу перейменування відзнаки у 1986 році почалася небувала хвиля фемінізації. Наташа Третевої у 2012 році сталаостою жінкою, яка працювала з-поміж дев'ятнадцятих лауреатів у цьому офісі у Бібліотеці Конгресу США з кінця 1980-х років [5]. Її твори містять відбиток повсякдення жінки-поетеси, яка виборювала право бути почутою як мисткиня від батьківського кабінету до професорської кафедри.

По-третє, Наташа Третевої – поетка, яка перебуває у постійному творчому пошукові, тому вивчення її творчості також має динамічний характер. Її важко віднести до певного школи чи напрямку, бо письменниця експериментує з формами і стилями: одні її роботи написані вільним віршом, інші одягає у струнку форму сонетів та вілланел. В одній збірці вона постає як майстриня елегії, в іншій надає перевагу епістолярній новелі. У третій – її можна бачити у числі творців сповідальної поезії, що єднає її з неперервним літературним процесом повоєнної Америки й іменами Сільвії Плат та Енн Секстон.

По-четверте, в українському літературному дискурсі творчість Н. Третевої лишається невивченою. Відсутні і переклади її творів українською. Вивчення бази академічних текстів GoogleAcademia, Academia.edu, РИНЦ виявило, що нерелевантною проблематика її діяльності лишається чи не в усьому пострадянському літературознавстві. Зокрема, у наукометричній базі РИНЦ існує лише 1 публікація доцентки А. Гайдаш, у якій присутнє ім'я поетки у контексті вивчення творчості афро-американського поета Р. Хейдена [6]. Тільки 1 студентська наукова стаття у GoogleAcademia (окрім публікацій за нашим авторством [16]) згадує ім'я Н. Третевої у ході ви-

вчення літературного процесу у США, відомого як Black Arts Movement [7]. Та й вона є компіляцією статті А. Гайдаш, опублікованої у збірнику матеріалів конференції кафедри романських мов імені В.Г. Гака Московського педагогічного державного університету. База Academia.edu не дає доступу до жодного україно- чи російськомовного джерела з творчості Н. Третевої. А Google подає лише до 200 відповідей на запит за пошуком імені авторки кирилицею, з яких наукових праці представлені тільки нашим доробком. Інші – згадки прізвища поетеси у контексті афроамериканських студій та публікації на новинних сайтах.

Вітчизняна філологія ігнорує також здобуток Н. Третевої і як науковця, залишаючи за межами своїх уподобань корпус її аналітичних розвідок з теорії та практики творчого письма та з проблематики літератури в цілому.

В американському літературознавстві також відсутні фундаментальні аналітичні розвідки про специфіку поетики письменниці. Науковці звертали увагу на національне, історичне, феміністичне та навіть екологічне тло її поезії, аналізували збірки з позиції методів life-history. Аманда Сперрі та Джил Гоад використовували її твори для ілюстрування взаємозв'язків між фотографією та пам'яттю, демонструючи культурологічний процес, коли світлина перевершує за обсягом та впливом людську пам'ять, а зображення на фотографії, замість особистого спогаду, часто стає джерелом колективних ремінісценцій [8]. Однак, творчість поетки розглядається у порівнянні з доробком ірландського поета Шеймасом Хіні, а не як основний об'єкт. Поезія Н. Третевої стала базою для одного з розділів дисертаційної роботи Елоїзи Валенсуели-Мендози в Університеті Айови, у якій висвітлена роль поезії у формуванні публічної пам'яті нації, а особливо кольорових людей, підкреслюючи їх різноманітний гендерний та расовий досвід. Однак, і це теж компаративістські студії, бо діяльність Наташі Третевої порівнюється з роботою на ниві поезії чинної поетки-лауреатки Сполучених Штатів, першої корінної американки, удостоєної такого звання, Джой Харджо [9].

Дослідниця Рейчел Міллер Хогтон ґрунтує свої лінгвістичні розвідки на позиціях фемінізму, тому вивчає «жіночість» текстів американської поетки, проводячи паралелі з творами Одрі Джеральдін Лорд [10]. Джоан Вайлі Холл, аналізуючи поезію лауреатки у тому ж руслі, розставила акценти на відображенні жінкою проблем домашнього насилля та сексу [11].

Вивчення «проблеми расової пам'яті» у збірках поезії авторки стало основою робіт Вільяма Ремзі [12] та Георгії ді Ченцо [13]. Їхні колеги поглиблювали вивчення творчості за рахунок розширення предмету дослідження: відображення поетесою злочинів у колі та проти темношкірих (Рассел Ранкін) [14], аналізували вплив «печатки рабства» у свідомості негрів на творчість мисткині (Сара Гілберт Форд) [15].

Проте, конструювання будення, специфіка використання локусів часу та простору у творах поетки-лауреатки лишилися поза межею академічного пошуку. Варто звернути увагу на хитку межу, на якій стоїть поезія Н. Третевої: з одного боку, сюжетно вона часто доволі приземлена,

за образами схожа то на реалістичний живопис XIX століття, то на твір поп-арту середини XX століття, то на графіку часів Громадянської війни; а з іншого – це складна система символів, у якій закодовані архетипи афро-американської культури та у котрій вгадуються національні та загальнолюдські іконічні образи.

Отже, можемо зробити **висновки**, що творчість Н. Третевей торкається тем, які перебувають на вістрі суспільної думки. Мистецтво авторки у формуваних яскравих образах ще не знайшло гідного висвітлення у вітчизняній науці. Актуальними є питання поетики та оперування конструктами «рідний», «рабство», «чорний» та «інший».

Список літератури:

1. Black Lives Matter. International activist movement. *Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/topic/Black-Lives-Matter>
2. Buchanan L., Bui Q., and Patel J.K. Black Lives Matter May Be the Largest Movement in U.S. History. *The New York Times*. 3 July 2020. URL: <https://www.nytimes.com/interactive/2020/07/03/us/george-floyd-protests-crowd-size.html>
3. ABS. Robert E. Lee monument in Va. vandalized with “black lives matter”. ABS. Eyewitness News. Wednesday, July 1, 2015. URL: <https://abc7chicago.com/news/robert-e-lee-monument-in-va-vandalized-with-black-lives-matter/820850/>
4. FOX. *Black Lives Matter*” spray painted on New Orleans monument. FOX8Live.com. June 29, 2015. URL: <https://www.fox8live.com/story/29430719/black-lives-matter-spray-painted-on-new-orleans-monument/>
5. Academy of American Poets. Women’s History Month Spotlight: U.S. Poets Laureate. 2020. Poets.org. URL: <https://poets.org/womens-history-month-spotlight-us-poets-laureate>
6. Гайдаш А.В. Поэзия Роберта Хейдена и / vs. Движение Чёрного Искусства. *Язык и действительность. Научные чтения на кафедре романских языков им. В.Г. Гака : Сборник статей по итогам V международной конференции (25-27 марта 2020 года)*. Москва : Издательство «Спутник +», 2020. С. 91–97.
7. Лисий В.В. Проблеми батьків та дітей у поезії Р. Хейдена (на матеріалі «Those Winter Sundays»). URL: <http://ndsif.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/viewFile/56/57>
8. Sperry, A. and Goad, J. North and South: Photographic Mediation in the Work of Seamus Heaney and Natasha Trethewey. *Irish Studies South*, 2016. Issue 2, Article 6. URL: <https://digitalcommons.georgiasouthern.edu/iss/vol1/iss2/6>
9. Valenzuela-Mendoza, El. “Tending to the past”: the historical poetics of Joy Harjo and Natasha Trethewey. PhD (Doctor of Philosophy) thesis, University of Iowa, 2014. URL: <https://doi.org/10.17077/etd.7zvqq7li>
10. Miller-Haughton, R. Re-Calling the Past: Poetry as Preservation of Black Female Histories. Scripps Senior Theses. 2017. № 1005. URL: http://scholarship.claremont.edu/scripps_theses/1005
11. Hall, J.W. ‘I Shirk Not’: Domestic Labor, Sex Work, and Warfare in the Poetry of Natasha Trethewey. *The Mississippi Quarterly*, 2009, vol. 62, no. 2, pp. 265–280. URL: <http://jstor.org/stable/26476738>
12. Ramsey, W.M. Terrance Hayes and Natasha Trethewey: Contemporary Black Chroniclers of the Imagined South”. *The Southern Literary Journal*, 2012, vol. 44, no. 2, pp. 122–135. URL: <http://jstor.org/stable/24389013>
13. De Cenzo, G. Natasha Trethewey: The Native Guard of Southern History. *South Atlantic Review*, 2008, vol. 73, no. 1, pp. 20–49. URL: <http://jstor.org/stable/27784759>
14. Russell, R.R. The Black and Green Atlantic: Violence, History, and Memory in Natasha Trethewey’s ‘South’ and Seamus Heaney’s ‘North.’ *The Southern Literary Journal*, 2014, vol. 46, no. 2, pp. 155–172. URL: <http://jstor.org/stable/24389064>
15. Ford, S.G. Haunted Property: Slavery and the Gothic. University Press of Mississippi, 2020. URL: <http://jstor.org/stable/j.ctv1595mznz>
16. Лук’яненко О.В., Денисенко К.О. Громадянська війна у творчості Поета-лауреата США Наташі Третевей. *Наукова дискусія: теорія, практика, інновації : Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Наукова дискусія: теорія, практика, інновації» (м. Київ, 28-29 серпня 2015 р.)*. Київ : ГО «Інститут освітньої та молодіжної політики», Науково-навчальний центр прикладної математики НАН України, 2015. С. 41–44.

References:

1. Black Lives Matter. International activist movement. *Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/topic/Black-Lives-Matter> (accessed 02, November, 2020).
2. Buchanan L., Bui Q., Patel J.K. (2020). Black Lives Matter May Be the Largest Movement in U.S. History. *The New York Times*. 3 July. URL: <https://www.nytimes.com/interactive/2020/07/03/us/george-floyd-protests-crowd-size.html> (accessed 14, November, 2020).
3. ABS (2015). Robert E. Lee monument in Va. vandalized with “black lives matter”. ABS. *Eyewitness News*. Wednesday, July 1. URL: <https://abc7chicago.com/news/robert-e-lee-monument-in-va-vandalized-with-black-lives-matter/820850/> (accessed 18, November, 2020).
4. FOX (2015). “Black Lives Matter” spray painted on New Orleans monument. *FOX8Live.com*. June 29. URL: <https://www.fox8live.com/story/29430719/black-lives-matter-spray-painted-on-new-orleans-monument/> (accessed 18, November, 2020).
5. Academy of American Poets (2020). Women’s History Month Spotlight: U.S. Poets Laureate. *Poets.org*. URL: <https://poets.org/womens-history-month-spotlight-us-poets-laureate> (accessed 21, November, 2020).
6. Gaydash A.V. (2020). Poeziya Roberta Kheydena i / vs. Dvizheniye Chornogo Iskusstva [Poetry of Robert Hayden and / vs. Black Art Movement]. *Proceedings of the Yazyk i deystvitel'nost'. Nauchnyye chteniya na kafedre romanskikh yazykov im. V. Kryuka: Sbornik statey po Itogam V mezhdunarodnoy konferentsii: (Russia, Moscow, 25-27 March, 2020)*. Moscow: Sputnik+, 2020, pp. 91–97.
7. Lysyy V.V. Problemy roditeley i detey v poezii R. Kheydena (na materiale «Those Winter Sundays»). [Problems of parents and children in R. Hayden's poetry (based on “Those Winter Sundays”)]. URL: <http://ndsif.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/viewFile/56/57> (accessed 20, November, 2020).
8. Sperry, A. and Goad, J. (2016). North and South: Photographic Mediation in the Work of Seamus Heaney and Natasha Trethewey. *Irish Studies South*. Issue 2, Article 6. URL: <https://digitalcommons.georgiasouthern.edu/iss/vol1/iss2/6> (accessed 15, November, 2020).
9. Valenzuela-Mendoza, El. (2014). “Tending to the past”: the historical poetics of Joy Harjo and Natasha Trethewey. PhD (Doctor of Philosophy) thesis, University of Iowa. URL: <https://doi.org/10.17077/etd.7zvqq7li> (accessed 05, November, 2020).

10. Miller-Haughton, R. (2017). Re-Calling the Past: Poetry as Preservation of Black Female Histories. *Scripps Senior Theses*, no. 1005. URL: http://scholarship.claremont.edu/scripps_theses/1005 (accessed 20, November, 2020).
11. Hall, J.W. (2009). 'I Shirk Not': Domestic Labor, Sex Work, and Warfare in the Poetry of Natasha Trethewey. *The Mississippi Quarterly*, vol. 62, no. 2, pp. 265–280. URL: <http://jstor.org/stable/26476738>. (accessed 21, November, 2020).
12. Ramsey, W.M. (2012). Terrance Hayes and Natasha Trethewey: Contemporary Black Chroniclers of the Imagined South". *The Southern Literary Journal*, vol. 44, no. 2, pp. 122–135. URL: <http://jstor.org/stable/24389013> (accessed 10, November, 2020).
13. De Cenzo, G. (2008). Natasha Trethewey: The Native Guard of Southern History. *South Atlantic Review*, vol. 73, no. 1, pp. 20–49. URL: <http://jstor.org/stable/27784759> (accessed 14, November, 2020).
14. Russell, R.R. (2014). The Black and Green Atlantic: Violence, History, and Memory in Natasha Trethewey's 'South' and Seamus Heaney's 'North.' *The Southern Literary Journal*, vol. 46, no. 2, pp. 155–172. URL: <http://jstor.org/stable/24389064> (accessed 20, November, 2020).
15. Ford, S.G. (2020). *Haunted Property: Slavery and the Gothic*. University Press of Mississippi. URL: <http://jstor.org/stable/j.ctv1595mnz> (accessed 20, November, 2020).
16. Lukyanenko O.V., Denysenko K.O. (2015). Hromadyanska viyna u tvorchosti Poeta-laureata SShA Natashi Tretevey [Civil War in the works of the US Poet Laureate Natasha Trethewey]. Proceedings of the *Naukova dyskusiya: teoriya, praktyka, innovatsiyi (Kyiv, 28-29 August 2015)*. Kyiv: HO Instytut osvitnoyi ta molodizhnoyi polityky, Naukovo-navchalnyy tsentr prykladnoyi matematyky NAN Ukrainy, pp. 41–44.